

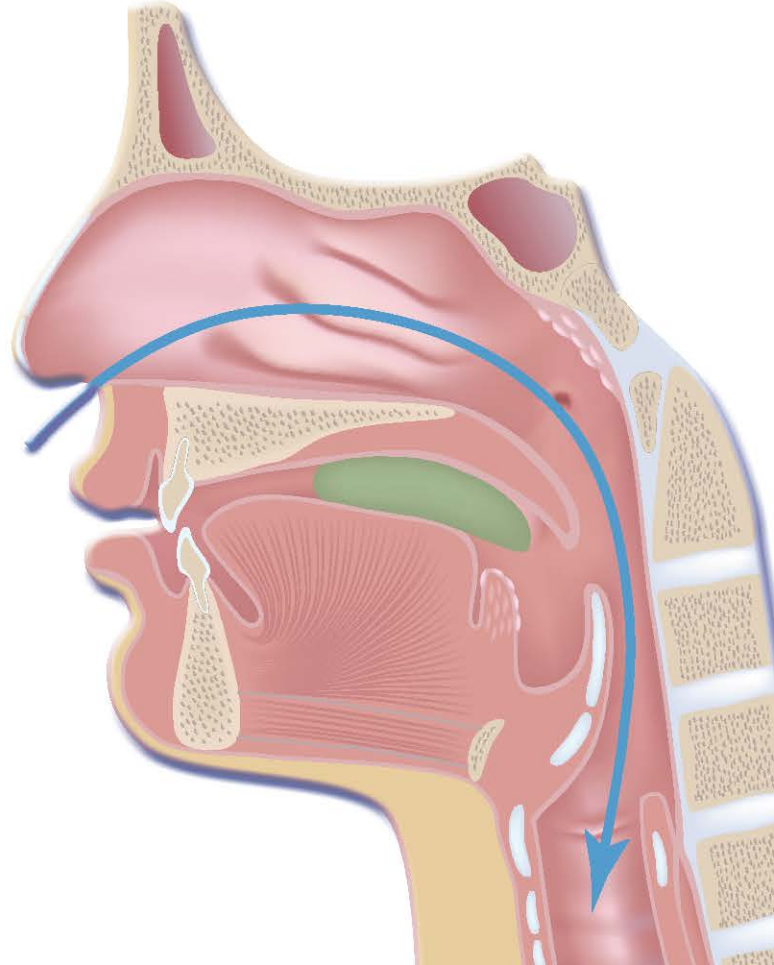
Pediatriden Geriatriye Yutma Bozuklukları

Editör

Doç. Dr. Müge Müzeyyen ÇİYİLTEPE

Yardımcı Editör

Öğr. Gör. Ayşegül YILMAZ

Pediatriden Geriatriye Yutma Bozuklukları

Editör

Doç. Dr. Müge Müzeyyen ÇİYİLTEPE

Yardımcı Editör

Öğr. Gör. Ayşegül YILMAZ

© 2020 Tıbbi Yayınlar Merkezi

Pediatriden Geriatriye Yutma Bozuklukları

Doç. Dr. Müge Müzeyyen ÇİYLTEPE

ISBN: 978-605-70080-1-5

Kitaptaki bölüm içeriklerinin sorumluluğu, yazarına aittir.

5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yayım hükümleri gereğince herhangi bir bölümü, resmi veya yazısı, yazarların ve yayıncısının izni alınmadan tekrarlanamaz, basılamaz, kopyası çıkarılamaz, fotokopisi alınamaz veya kopya anlamı taşıyabilecek hiçbir işlem yapılamaz.

Yayımcı

Tıbbi Yayınlar Merkezi

Yayımcı Sertifika No

45632

Baskı / Cilt

Martı Ofset - Emin Kökten

Matbaa Sertifika No

41926

Sayfa Tasarımı

ACR Tıbbi Yayın

Kapak Tasarım

ACR Tıbbi Yayın

Genel Dağıtım

ACR Tıbbi Yayın ve Dış Ticaret Ltd. Şti.

Karayolları Mahallesi 619. Sokak No. 6/A

Küçükköy - G.O.P - İstanbul

Tel: 0212 586 82 86 | GSM: 0535 346 90 01

www.acrtip.com.tr

Baskı Tarihi

Kasım 2020 - İstanbul

Tıbbi Yayınlar Merkezi

Karayolları Mahallesi 619. Sokak No. 6 Küçükköy - G.O.P - İstanbul

Tel: 0212 586 82 86 | GSM: 0533 635 39 12 | www.tym.com.tr

Önsöz

I. Kitaptan

Yutma, organizmanın beslenmesi ve sağlığı için hayati öneme haiz bir işlevdir. Bu işlevin gerçekleşmesi başta sinir sistemi olmak üzere oral kavite ve dişler, dudaklar, dil, farenks, yumuşak damak, larenks ve özofagus gibi organların senkronize çalışmasıyla oluşur ve günde yüzlerce kez tekrarlanır.

Yutma işlevinin bozulması (disfaji) yaşam kalitesinin bozulmasının yanı sıra bazen ölümcül komplikasyonların gelişmesine de neden olur. Multidisipliner bir yaklaşımla ele alınmayı gerektiren disfaji hastaları, kendi rahatsızlıklarıyla spesifik olarak ilgilenen bir muhatap bulamama sıkıntısını yaşamaktadırlar.

Disfaji tedavi ve rehabilitasyonuna son yıllarda tüm dünyada giderek artan bir ilgi mevcuttur. Bu gerekçeden hareketle Gülhane Kulak Burun Boğaz Anabilim Dalı Başkanlığı geçtiğimiz yıl Ankara KBB ve Baş Boyun Cerrahisi Derneğinin de katkılarıyla ilk kez bir disfaji sempozyumu düzenlemiş ve konuya meslektaşlarımızın ilgisini çekmiştir. Bu anlamda ikinci etkinliğimiz Türkiye Klinikleri KBB Dergisinin bir özel sayısını Disfaji konusuna ayırmak olmuştur. Şimdi elinizde bulunan bu kitapçık disfaji konusunda özellikle hastaların merak ettiklerini öğrenebilmeleri, teşhis ve rehabilitasyon yöntemleri konusunda meslektaşlarımızın yararlanmaları için hazırlanan bir yapıttır. Dr. Müzeyyen Çiyiltepe'yi faydalı olacağına inandığım bu çalışmasından ötürü kutluyor, başarılarının devamını diliyorum.

Prof. Dr. Yalçın ÖZKAPTAN

Yutma Bozuklukları Tanı ve Rehabilitasyonu

Uzm. Dr. Müzeyyen ÇİYİLTEPE
GATA Kulak Burun Boğaz AD.

2005 GATA Basımevi

Kasım 2019’da Prof. Dr. Mustafa Gerek Türk KBB-BBC Vakfı’nın İstanbul toplantısında “Yutma Bozukluklarında Tanı ve Cerrahi Tedavi” konusundaki tecrübelerini paylaştı. 2000’lerin başında yeni tanınmaya başlanan bu alan gelişerek yöresel, ulusal ve uluslararası bilimsel platformda ülkemizde de yer bulmuştur.

MMÇ yutma manevraları ilişkisini çözmeye çalışırken

Hep söylemek istemişimdir “konuya olan ilgim çocukluk zamanlarımda başlamıştı”. Belki o zamanlar emme-basma tulumba ve yutma manevraları ilişkisini şimdiden daha çabuk çözmüşümdür. 2005 yılında GATA da ayın kitabı olarak hazırladığım **Yutma Bozuklukları Tanı ve Rehabilitasyonu** alandaki ilk denememdi. Bu kitapta her ne kadar terimlerin Türkçesi pek içime sinmese de belki bir sonraki versiyonda terminoloji daha da oturmuş olur. Kitabın temel amacı derslerde öğrencilere yardımcı olabilmektir. Bunu da hocalarım, dostlarım, arkadaşlarım ve öğrencilerimle beraber yapabilmeyi istedim. Bazen konularda bir miktar tekrar gözlense de konu bütünlüğünü bozmamak için düzeltme yapmadım. Bu kadar farklı alandan profesyonelin bir arada olduğu bir ekiple çalışmak hem zor hem de çok ödüllendiriciydi. İki genç dostum Tolga Eksen ve Zeynep Çiyiltepe özel pozlarıyla kitaba renk kattı. Lisans ve yüksek lisans öğrencilerim de titizlikle hazırladıkları projelerle bütünlüğe gereken desteği sağladılar. Herkese teşekkür ederim.

Doç. Dr. Müge Müzeyyen ÇİYİLTEPE

(KBB-BBC Uluslararası Toplantısından bir anı; Çiyiltepe, Merati ve Gerek, 2011).

Bütün sohbetler bir bardak kahve eşliğinde tat kazanır. “Bir kahve içelim mi?” her ne kadar basit bir soru olsa da her yudumu sevgi, özlem, samimiyet, dostluk barındırır. Bu zevki hiç kaybetmemeniz dileği ile.

Katkıda Bulunanlar

EDİTÖR

Doç. Dr. Müge Müzeyyen ÇİYİLTEPE

Yardımcı Editör

Öğr. Gör. Ayşegül YILMAZ

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Mustafa GEREK

Prof. Dr. Tümer TÜRKBAY

Prof. Dr. Zafer Ünsal COŞKUN

Doç. Dr. Özgül AKIN ŞENKAL

Doç. Dr. Rıdvan OKŞAYAN

YAZARLAR

Alfabetik sıra ile yazılmıştır.

Alper Ceylan

Ayşe Saba Yalçın

Ayşegül Yılmaz

Berkay Arslan

Burak Aşık

Didem Çevik

Erdoğan Kavlak

Erhan Demirhan

Fatih Kahraman

Furkan Ali Irklı

Gayem Köprücü Süzer

İlayda Kıncal

Kübra Balıkçı

Mehmet Aydın

Mehmet Uğurlu

Mustafa Şahin

Müge Müzeyyen Çiyiltepe

Müzeyyen Karaman

Nazan Semiz

Nurhan Bingöl

Özgül Akın Şenkal

Rıdvan Okşayan

Rüveyda Ölmez Yalazı

Samet Tosun

Selim Ünsal

Sennur Kula Şahin

Şükrü Torun

Tümer Türkbay

Ülkü Karazeybek

Veli Şahnalı

Zafer Ünsal Coşkun

Zehra Yılmaz Eksen

Yazarlar

Prof. Dr. Alper CEYLAN

Gazi Üniversitesi,
Tıp Fakültesi Cerrahi Tıp Bilimleri,
Kulak Burun Boğaz Anabilim Dalı

Öğr. Gör. Ayşe Saba YALÇIN

Ankara Üniversitesi,
Hemşirelik Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü

Öğr. Gör. Ayşegül YILMAZ

İstinye Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü

Berkay ARSLAN

Odyoloji ve Konuşma Bozuklukları Uzmanı,
Başkent Üniversitesi,
Odyoloji ve Konuşma Bozuklukları Programı
Doktora Öğrencisi

Uzm. Dr. Mehmet Burak AŞIK

Sağlık Bilimleri Üniversitesi,
Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi,
KBB-BBC Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Didem ÇEVİK

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü

Doç. Dr. Erdoğan KAVLAK

Pamukkale Üniversitesi,
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu,
Nöroloji Anabilim Dalı

Doç. Dr. Erhan DEMİRHAN

İzmir, Özel KBB Muayenehanesi

Dr. Öğr. Üyesi Fatih KAHRAMAN

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi,
Diş Hekimliği Fakültesi,
Ortodonti Anabilim Dalı

Furkan Ali IRKLI

Dil ve Konuşma Terapisti,
Bursa Şehir Hastanesi,
Dil ve Konuşma Terapisi Birimi

Gayem KÖPRÜCÜ SÜZER

Uzman Dil ve Konuşma Terapisti,
Amerikan Hastanesi,
Kulak Burun Boğaz Bölümü

İlayda KINCAL

Dil ve Konuşma Terapisti,
İstinye Üniversitesi, SBE,
Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü YL Öğrencisi

Kübra BALIKÇI

Dil ve Konuşma Terapisti,
Üsküdar Üniversitesi, SBE,
Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü YL Öğrencisi

Araş. Gör. Mehmet AYDIN

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi,
Diş Hekimliği Fakültesi,
Ortodonti Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet UĞURLU

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi,
Diş Hekimliği Fakültesi,
Ortodonti Anabilim Dalı

Doç. Dr. Mustafa ŞAHİN

Adnan Menderes Üniversitesi,
Tıp Fakültesi,
Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Anabilim Dalı

Doç. Dr. Müge Müzeyyen ÇİYİLTEPE

İstinye Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü

Araş. Gör. Müzeyyen KARAMAN

İstinye Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü

Nazan SEMİZ

Diyetisyen,
Anadolu Üniversitesi,
Mediko Sağlık Merkezi,
Beslenme ve Diyetetik Birimi

Öğr. Gör. Nurhan BİNGÖL

Ankara Üniversitesi,
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,
İlk ve Acil Yardım Programı

Doç. Dr. Özgül Akın ŞENKAL

Çukurova Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi,
Özel Eğitim Bölümü

Doç. Dr. Rıdvan OKŞAYAN

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi,
Diş Hekimliği Fakültesi,
Ortodonti ABD.

Araş. Gör. Rüveyda Ölmez YALAZI

İstinye Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü

Öğr. Gör. Samet TOSUN

İstinye Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Selim ÜNSAL

İstanbul Atlas Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Sennur Kula ŞAHİN

İstinye Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Anabilim Dalı Cerrahi Hemşireliği

Prof. Dr. Şükrü TORUN

Anadolu Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü

Prof. Dr. Tümer TÜRK BAY

Özel A Life Park Hospital Ankara Hastanesi,
Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Bölümü

Ülkü KARAZEYBEK

Uzman Dil ve Konuşma Terapisti,
Anadolu Üniversitesi, SBE,
Dil ve Konuşma Terapisi YL Mezunu

Öğr. Gör. Veli ŞAHNALI

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü

Prof. Dr. Zafer Ünsal COŞKUN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi,
İstanbul Sultan 2. Abdülhamid Han
Eğitim ve Araştırma Hastanesi,
Radyoloji Bölümü

Zehra YILMAZ EKSEN

Uzman Dil ve Konuşma Terapisti,
Medipol Üniversitesi, SBE,
Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü,
Doktora Öğrencisi

“1942-2014”

Çok saydığım, sevdiğim, öğrencisi olma şansını elde ettiğim hocamın bir sözüyle başlamak istiyorum:

*“Bir hasta aspire ediyorsa onu tüple beslemek bir tedavi şekli değil
ancak bir başa çıkma şeklidir”.*

Jerilyn “Jerry” Logemann

İçindekiler

Önsöz iii

Katkıda Bulunanlar vii

Yazarlar ix

1

Yutma Fonksiyonu: Anatomofizyolojisi 1

Ek-1A Yutma için Önemli Beyin Bölgeleri 23

2

Yutma Bozukluklarında Değerlendirme 25

Fiberoptik Endoskopik Yutma Çalışması (FEYÇ) 43

Modifiye Baryumlu Yutma Çalışması (MBYÇ) 46

2.1 Yüksek Çözünürlüklü Manometri (YÇM) 57

2.2 Ultrasonografi (USG) 63

2.3 Elektromiyografi (EMG) 69

2.4 IOPI- IOWA Oral Performans Aracı
(IOPI: IOWA Oral Performance Instrument) 72

3

Yutma ve Solunum İlişkisi 75

3.1 Solunum Fonksiyon Testleri 88

3.2 Solunum Rehabilitasyonu ve Egzersizleri 92

Ek-3A Kontrollü Öksürme Prosedürü 97

3.3 Yutma Rehabilitasyonunda EMST Cihazının Yeri 98

3.4 Yutma Rehabilitasyonunda Kullanılabilecek
Solunum Temelli Uygulamalar 102

3.5 Yoga ve Nefes Koordinasyonu Eğitimi 107

4

Postür ve Yutma 113

5

Yutma Bozuklukları ve Ortodontik**Tedaviler 121****Ek-5A** Hekim Kontrol Formu. 133

6

Salya-Tükürük Kontrolü ve Yutma 135

Giriş. 135

Salya Değerlendirmesi 143

Salya Kontrolüne İlişkin Uygulamalar 147

6.1 Botox - Salya Akması Tedavisinde

Botulinum Toksin-A Uygulamaları 158

6.2 Kronik Siyalorede Cerrahi Tedavi 166**6.3** Egzersizler ve Terapi 168**Ek-6A** Oral Motor ve Yutma Değerlendirmesi 190**Ek-6B** Salya Şiddeti Etkisi Ölçeği 195**Ek-6C** Salya Değerlendirme Formu 196**Ek-6D** Salya Sıklık Kontrol Çizilgesi. 198**Ek-6E** Ameliyat Sonrası Salya Kontrol Değerlendirmesi 199

7

Mekanik ve Nörojenik Kökenli**Yutma Bozuklukları Giriş. 203****Mekanik ve Nörojenik Kökenli****Yutma Bozuklukları 209****7.1** Trakeostomili Bireylerde Yutma. 225

8

Nörojenik Kökenli Yutma Bozuklukları 231

9

Orta Kulak Patolojileri ve**Yutma Bozuklukları 253**

10

Gastroözofageal Reflü Hastalığı ve Yutma İlişkisi. 259

Ek-10A Reflü Broşürü Hazırlarken Bulunması
Gerekenler 265

10.1 Mide Reflüsünde Stres Yönetiminin Önemi 267

Ek-10B Gastrointestinal Sistemi Etkileyen İlaçlar. 272

Ek-10C GÖRH Değerlendirme Ölçeği. 275

Ek-10D Reflü Hastalığı Anketi. 276

Ek-10E Reflü Semptom İndeksi 277

Ek-10F SM-2 Reflü Anket Formu 278

11

Özofageal Yutma. 281

12

Pediatric Beslenme ve Yutma Bozuklukları 287

Ek-12A Yeni Doğan Bebekte Bulunan Refleksler 324

13

Geriatri ve Yutma 325

Ek-13A Geriatrik Popülasyonda Sık Kullanılan İlaçlar 330

14

Yutmayı Etkileyen Farmakolojik Ajanlar. 333

Çocuk Psikiyatrisi: Tükürük Salgısını Etkileyen
Çocuk Psikiyatrisi Alanında Kullanılan Psikotrop İlaçlar. . . . 333

14.1 KBB: Kulak Burun Boğaz İlaçları ve Yutma 337

14.2 Nöroloji: Nörolojik Hastalıklarda Tükürük
Salgısını Etkileyen İlaçlar. 342

Mini Nütrisyonel Değerlendirme Ölçeği (MNA)	483
MD Anderson Disfaji Envanteri (Chen, vd., 2001).	484
Karaduman Çiğneme Performansı Skalası	485
Yale Yutma Testi	486
Barthel İndeksi	487
Nothingham Sağlık Profili.	488
Multipl Sklerozda Disfaji Değerlendirme Ölçeği (DYMUS) (Bergamaschi, vd., 2008; Tenekeci, vd., 2016).	489
Emzirme Gözlem Formu.	490
Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği.	491
BAMBI- Otizm Öğün Davranış Kısa Ölçeği (Meral ve Fidan, 2014)	493
STEP- Beslenme Problemlerini Tarama Ölçeği (Meral ve Fidan, 2014)	494
GÖRH Değerlendirme Ölçeği (Çiyiltepe ve Balıkçı, 2020).	495
Hemşireler İçin Disfaji Tarama Testi	496
Diş Hekimi Apere Kontrol Formu	497
Çene Rehabilitasyon Programı	498
Salya Değerlendirme Formu	500
Ameliyat Sonrası Salya Kontrol Değerlendirmesi	502

19

Terminoloji	505
------------------------------	------------

Dizin	513
------------------------	------------

Tıbbi Yayınlar Merkezi

Karayolları Mahallesi 619. Sokak No. 6 Küçükköy - G.O.P - İstanbul

Tel: 0212 586 82 86 | GSM: 0533 635 39 12 | www.tym.com.tr

